

Arboretum Oostereng, een vergeten arboretum in Wageningen

Wageningen is vier arboreta rijk. Naast Belmonte, De Dreijen en Hinkeloord bestaat er nog een vierde arboretum, bijna verloren in de bossen van Boswachterij Oostereng. Tot een jaar geleden wisten maar weinig mensen van het bestaan van de oude bomentuin. Oostereng was tientallen jaren niet beheerd en grotendeels overwoekerd door braamstruiken, brandnetels en esdoorns. Het arboretum is te vinden ten noorden van de Regentesselaan, ooit de zichtlaan van de villa, die in 1910 werd gebouwd.

Oostereng heeft een rijke historie. In 1854 bouwden Drost en Tieleman een boerderij op de woeste gronden tussen Wageningen, Bennekom en

Renkum. Uit dennennaalden produceerden ze boswol en dennenuolie. Het landgoed werd ingericht met appel-, peren- en bessenboomgaarden. Mogelijk zijn de rechte lanen van eiken en beuken uit die tijd.

In 1870 verscheen de halfronde oprijlaan en een voorplein, eerst nog zonder bomen. De boerderij bleek niet rendabel op de droge zandgronden en vanaf 1873 kreeg het landgoed voornamelijk een woonfunctie. De

boomgaarden werden wel gehandhaafd. De nieuwe eigenaren Willem Alexander Insinger en zijn vrouw waren liefhebbers van bijzondere bomen en tuinen. Ze lieten in 1910 de herenboerderij plaats maken voor een villa. Leonard Springer maakte in 1911 nieuwe ontwerpen voor het terrein. De oprijlaan werd verlengd tot achter het huis, boomgaarden maakten plaats voor bossen, boomgroepen, tuinen en een arboretum.

Insinger was een verzamelaar van bijzondere bomen. Hij kreeg van een vriend uit Frankrijk o.a. zaailingen van

Uitsnede uit bedrijfskaart van Staatsbosbeheer 1947

Tekenaar onbekend

de hybride zilverspar *Abies ×insignis*. Tussen 1911 en 1936 werden veel bijzondere soorten aangeplant, maar ook vaak heel gewone, zoals Fijnspar, Douglas, Nordmannspar en Taxus. Insinger overleed in 1921.

Na het overlijden van Mevrouw Insinger-Everwijn kocht Staatsbosbeheer het terrein in 1941 en zij plantten tot aan 1947 nog bomen in het arboretum. De nog aanwezige *Chamaecyparis obtusa* en *Cryptomeria japonica* worden in het jaarverslag van SBB vermeld en ook de aanplant van grote hoeveelheden vullhout van o.a. Zachte berk,

Sporkehout, Lijsterbes, Witte els en Amerikaanse vogelkers in de boswachterij.

In 1944 deed de villa nog dienst als dependance van Hotel Nol in de Boswachterij. In 1945 werd de villa verwoest door bombardementen en in 1946 afgebroken.

In de vijftiger jaren werd de boswachterij het leerbos voor bosbouwstudenten van de toenmalige Landbouwhogeschool (nu Wageningen Universiteit) en kreeg het arboretum weer zijn oude functie terug. Toen Bosbouwarboretum Hinkeloord te klein was geworden, vonden men uitbreidingsmogelijkhe-

den in Arboretum Oostereng. In 1952 verrichtte Prof. Houtzagers een inventarisatie en waren er 74 boomsoorten aanwezig.

In 1960 vestigde het ITAL zich met kantoren, laboratoria en een kleine kernreactor, er werd een hek neergezet en het terrein ging op slot. Een deel van het park ging bij de nieuwbouw verloren. Onderhoud beperkte zich tot de directe omgeving van de gebouwen, de rest werd aan zijn lot overgelaten. In 1982 waren alle activiteiten stilgelegd en sinds 2002 zijn de gebouwen verwijderd en is het terrein aan de natuur teruggegeven.

Wat is behouden gebleven? Door de vestiging van het ITAL en daarna de verwijdering van de bovengrond rond de gebouwen, is er weinig van het padenpatroon terug te vinden. Delen van de halfcirkelvormige oprijlaan en het padenpatroon in een deel van het arboretum zijn nog wel zichtbaar. Kenmerkend voor de aanpak van Springer zijn o.a. de groepen bomen die hij in contrast met de bospercelen in zijn plan opnam. Zo zijn er groepen met *Thuja*, *Chamaecyparis*, Hollandse linde, *Robinia*, Fijnspar en *Rhododendron* te vinden. Enkele bijzondere solitairen zijn:

Cryptomeria japonica geplant in 1947 door Staatsbosbeheer
Foto: Leo Goudzwaard

Geelhout - *Cladrastis kentukea*

Suikerberk - *Betula lenta*

Zilvereik - *Quercus bicolor*

hybride zilverspar - *Abies × insignis*

Kaukasische spar - *Picea orientalis*

Edelspar - *Abies procera*

Cryptomeria japonica

Juglans spec.

Sinds 2011 wordt de renovatie en het onderhoud uitgevoerd door studenten van Wageningen Universiteit en andere vrijwilligers. Doel is om de oude bomen te behouden en de nog aanwezige cultuurelementen zichtbaar te houden of te maken. Veel van de esdoornopslag, bramen en brandnetels worden verwijderd.

Er is veel dood hout aanwezig. Dode bomen werden en worden in het park niet meer verwijderd sinds 1960. Dit was bijzonder in een tijd dat de bossen nog netjes werden

opgeruimd door sprokkelvergunningen te verlenen en elke dode boom te oogsten. De oude verterende boomstammen en de vele holten zorgen voor een hoge biodiversiteit. Vleermuizen, Boomarter, Holenduif, Groene, Zwarte en Kleine bonte specht zijn daardoor vaste bewoners. De vogelbevolking is zeer divers.

De ecologische waarden worden bij de renovatie gehandhaafd en waar mogelijk uitgebreid door het aandeel dode bomen te behouden en het aantal inheemse boom- en struiksoorten uit te breiden. We volgen de ideeën van de vroegere eigenaren, het ontwerp van dendroloog en tuinarchitect Leonard Springer, en de voormalige functie als bosbouwarboretum. We planten de oervormen van bijzondere soorten, zoals ze in de natuur voorkomen. Dus geen dwergvormen en gekleurde variëteiten.

Met een budget van Staatsbosbeheer zijn nieuwe bomen aangeschaft. Ook zijn bomen geschonken door De Bonte Hoek, Pinetum Schovenhorst, Arboretum Belmonte, Arboretum Het Gogh, Hein van Iersel, Chris van der Wurff, De Batouwe en enkele particulieren. Het redactieteam van Vakblad *Boomzorg* heeft een dag onderhoudswerk uitgevoerd en gezorgd voor nieuwe spaden. Regelmatig organiseren we beheerdagen.

We zoeken meer vrijwilligers om door te kunnen gaan met de renovatie. Het arboretum is zeer geschikt voor een natuurwerkdag voor zowel groepen als particulieren. Gewoon af en toe meewerken in het onderhoud kan al een goed gevoel geven. Voor bedrijfsuitjes, teambuilding, mentale training en onthaasting zorgen we voor een professioneel programma en begeleiding.

Meer informatie over de mogelijkheden bij: Leo Goudzwaard E: bomenkennis@hotmail.com □

WUR studenten en andere vrijwilligers tijdens 'Vrijwilligersdag NL doet', 17 maart 2012

Foto: Paula Goudzwaard